

cından da ağır olan boxçası evimizdə qərar tutdu. Zəhər tuluğu idi, alqışına alqış çatmazdı, aman-aman qarğışından...

Anamı hirsəndirəndə çalmasını açıb qaçırdım. Dalımca əlli söz deyirdi. Hərden yazığım da gəlirdi.

Nadir Yalçın

(Hekayə)

Zümrümesi obamin nazlı gəlinin – Kürün qızıl tanasına çevrilən sabım söyüdləri titrədir, günəşlə ay arasında bardaş quran toranlığa layla çalır, suların boylanın ulvi arzulara dəm tuturdu. Yanıqlı, təmkinli, aramla oxuyurdu. Bütün susan qaratoyuqların acığına bu oğrun vədəni nəğmələndirirdi. Sözü avazı ilə yaraşlıq libas geyindirilsə də, bu avazla mizrabı tele möhkəm vurmaq olmazdı, od tutub yanardı qovyaqlar.

Qəmlə nəşələnmək olardı bu səcdada!

Gözlerini qırpmış, əllərini dizləri ilə tənleşdirmişdi. Bilirdim, qırıqları dərinleşmişdi. Mən bilirdim, qeyrisi, turalım, qonşu Əsgəri çağırırsan unamazdı bunu.

Oxuyurdu nənəsi deyən bayatılardan...

***

Yer yerindən silkələndi, darvaza şaraq-şaraq qaçqıldadı, toyuq-cüce çəpər başına tullanıb qonşu həyətinə keçdi, ağacın ətək budaqlarında sallanan giləslər əsim-əsim əsdi, yazıq anamın yerindən dik atılmağı ilə həyətdə qaçmağı bir oldu, dədəm necə diksində, mürgü-sünə daş bağlandı. Qorxumdan tutun başına dırmaşdım.

Nənəm bu istinin cırhacırında qızmar Günəşlə əlbir olub ocağımızı za od ələyirdi.

Elə yana-yana haray çəkirdi! Deyirdin, yaylığındakıyarpaqlaryələ bir olacaq.

– Ana, nolub, nə hay-həşirdi, qonum-qonşunun dincələn vaxtı niyə qıy-qışınqısalmasın? – atam gözlerini ovxalaya-ovxalaya pilləkənlərdən düşdü.

– Mərdan, evimi mürdarladılar, həyatıma qara xəl salıblar, başıma daş düşdü, bala. Qardaşın gəlib.

Atamın çiçəyi çirtladı. Elə həmin vaxt da sevinci gözündə qaldı. Anasının neçə illərdi həsrət çəkdiyini yaxşı bilirdi. Bəs nolmuşdu axı?

– Ənvərdən ötrü gecə-gündüz ah-vay edən sən idin de, indiyə nə olub?

– Bir kafir qızını da yanına salıb, bala, sarı pişiyə oxşayır. Dinim-imanım yandı...

O gündən nənəmin əhlet ağa-

Qara yaylığının ucunu gözüne sıxıb gecələr astadan ağalırdı. Əlhəmi-niçaşdırmışdı, qınamırdım Anama tapşırırmışdı:

“Nə Ənvəri, nə də yanındakı xaxolu üstümə qoymarsız...”

Nənəmin həmin hay-küyündən sonra həyətlərinə götürüldüm. Əmimi heç görməmişdim, həmişə atam ondan ağır dolusu, fərəhlə danışardı. Əmimdən çox yanında gələn adamı görmək üçün səbirsizləndim, axı nənəmi kim belə cin atına mindirmişdi?

– Bizə nə gözəl oğlan gəlib! – əmim Ənvər dedi.

Onu ilk görəndə şux qamətli, saçları arxaya dalğalanan, enlikürək bir oğlan idi əmim Ənvərgə Sev-gisi gözündən yağdı. Par-parıldayırdı gözləri. Kəlmə belə kəsməsə, yenə bilmək olurdu ki, o başqa cür sevirdi.

– Yaxın gəl, Mərdanın baş dərisisən. Məktəbə gedirsən?

– Hə, birinci sinif.

– Oğulsan... Tanış ol, bu da Nınadır.

NinaNikalayevna!

Əmim Ninanı mənə təqdim edəndə başımı sığallaya-sığallaya onun pərişan gözlərinə zilləndi. Bütün dərd-sərinə canına çəkməkçün zillənirdi, axı o burda – doğma diyarında belə səs-küylə qarşılanmağa layiq deyildi. Əmim qorxurdu, birdən Nina onu qoyub getsə, bütün başına gələcək xoşagəlməz işlərdən bezsəg Əmim başqa cür sevirdi, bütün kəndi özünə düşməndə cəsarətlə sevirdi

Nina bu boz kəndimizdə qürub vaxtı körpə ərək budaqlarından zərər ayrılıb şərə qarışan narıncı şəfəqlərə bənzəyirdi. Quluncunun üstünə qıvrılan sünbül sarı saçları Ninanın təbəssümünün ecazlı davamı idi. Şax qamətindən ayrılan sinəsi düzəngahda qabaran aran təpəciklərini xatırladırdı – bu da həmin böyük təbəssümün tamamı.

O bu axarlı-baxarlı çay ömrümüzdə gecələr maviləşən tül kimi sərilirdi. Nina ilk illər bizim dildə qırıq-qırıq danışdı. Amma elə bil dilimizin ahəngi onun nitqinə biçilmişdi,

o buz kimi soyuq danışıqçun yaranmamışdı. Kim bilir, bəlkə də, Nina öz məskəninə – əsl taleyinə qovuşmuşdu.

Qəribliyinə sıza-sıza yaş töksə də, əmimə olan məhəbbətindən əl çəkmirdi. Nina qürbətə məskən sala bilməyən, köksünün döyüntüləri bədəninə silkələyən qaranquşlar kimi idi. Elə hey çırıpırdı...

Bir dəfə əclafliq ələyib Ninanın

töküdü. Nəhayətdə Əsəd əmi dil-ləndi:

– Qayınanan quran əhli idi. Sən də pis, yaxşı onun gəlnisən. Gərək məclisində olasan, bir işin qulpundan yapışasan. Lap bunu qoyaq kənara, nə vaxtacan tay-tuşuna qaynı-yıb-qarışmayacaqsan? Əlini nəyə vursan mürdarlanacaq. Gəl, biz deyənə qulaq as. Bu boyda kişilər gəlib ayağına, bizi yüngülsaqqal e-

mə.

Nina yana-yana boynundakı xaçı açdı. O gecə Ninaya zülmətdən zülmət oldu. Anam ona qüsul verirdi. Molla Məmmədi çağırırdılar. Molla Məhəmməd kəlməyi-şəhadəti dedikcə Nina təkrarlayırdı. Mollanın gur səsi evi də silkəliyirdi, Ninanın bədəninə dəg.

Ninanın boynundakı xaç qeybə çəkildi!

Qız-gəlinlər əvvəl-əvvəl qaynı-yıb qarışmasalar da sonralar buzları ərirtmişdilər, tez-tez onun başına yığışar, gözəlliyinə mattım-mattım tamaşa ələyirdilər. Çünki o, müsəlman olmuşdu. Müsəlman olandan sonra kəndlə qaynayıb qarışdı gözəl Nina, oğul-uşağa qaynayıb-qarışa bilməsə dəgAllah payın əsirgəyirdi əmimdən, xanımından.

O rus qızı laylayı iliyincən başa düşürdü. Övladsızlığının acığına laylay qulaqlarına hopmuşdu, bəlkə. Qonşu gəlinlər körpə beşiyini yelləyib laylay çalanda, o həzin zümrümə Ninanibəşiktək yırğalayır, xəyaldan xəyala aparırdı.

Əmim onun qəmini dağıtmaqdan ötrü əlindən gələni edirdi. Əmimlə əl-ələ verib Kürün sahilində o baş-bu baş gəzir, qoca qovağın altında sevişib qəmlərini dağıdırdılar. Allah bilir, neçə bala arzuları Kürdə boğulub sulara qərq olmuşdu. Əmim qovağın altında Nina üçün mahını oxuyar, əllərini onun gur saçlarında gəzdirə-gəzdirə bu yerlərin əfsanələrini nəql edirdi.

Beləcə gün günə calanır, möhnət sevinçə, şadyanalıq kədəre yoldaşlıq edirdi. İllərin qanadlarından yıxılanlar geri dönmədikcə böyüyümüzü, yaşlandığımızı hiss edirdik.

Həyatımızdəki tut ağacını kəs-dilər, filmlər rəngləndi, arzular böyüdü, qayğılar çoxaldı. Mən də böyüdüm o arzularla birgə, Nina yaşlandı, əmim nuraniləşdi. Nina dəyişdi, qırışdı, balacalaşdı. Amma saçları həmin kimi gur, canlı idi, meşə kimi Əmim isəg Qocaldıqca qərübə sükut bürüyürdü onu, bu səssizliyi bəzən ürpəndirirdi adamı.

Təkcə o tindəki zeytun ağacları həməndə qaldı...

Günün birində əmimin səssizliyi kəndi başına götürdü. Nina adını dilinə gətirə bilmədiyi ölüm mələyinin ağuşuna sığındı. Həyatda ağappaq parçadan bir yuyat yeri quruldu, ağappaq, köppüş əlli nənələr yumağa gəldilər, gümüş kimi parıldayan vedrələ hovuzun yanında sicilləmə düzüldü. Ağ-ağ ağı deyən ağıçılar harayladı ötənləri keçənliq

Nina yuyulanda anam da yuyat yerində idi. O, çox adamı yola salmışdı, ilk dəfə idi rəngi ağappaq olmuşdu. Fikirləşirdim, yaqın, Ninqərbdli, ona görə halbahal olub anamg

Gün batmağa tələsəndə anam məni evin dalına çağırırdı. Adamlar səngimışdi, sakitlik idi. Gördüm, nəse demək istəsə də çəkinir. Əlimi çiyinlərinə dayayıb gözlerimi qırp-dım. Yavaşa pıçıldadı:

– Bunu Ninanı yuyanda tapdım, – corabını aşığı çəkib xaçı götürdü, ovcuma basdı, – heç kim görməyib məndən başqa, narahat olma.

– Axı bu xaç neçə ildi yoxa çıxmışdı, Nina müsəlman olmuşdu. İndi bu hardan çıxdı?

– Saçının arasından.

– Necə?

– Xaçın nazik ipi saçının dibinə düyünlənmişdi.

Ninagə O necə də sədaqətli idi. Ninanın saçı ölüncə nazılmedi, təravətdən düşmədi, həmişə gur, qıvrım-qıvrım dalğalandı. Soyuq yerlərdən gəlib qızmar məkana düşən Ninanın sarı saçları öz ölkəsində gur meşə idisə, bizim kəndimizdə səhraya bənzəyirdi, gün işığından caddar-cadar olan səhraya. O gur saçları Ninanın sədaqət rəmzi imiş, sən deməgə O saçlar nazılseydi, xaçı harda giclədəcəkdi? Necə bədəninə daşıyacaqdıq O xaç bu illər ərzində həm yox imiş, həm var imiş.

***

Xaçı ovcuma bərk-bərk basıb düşünür, ayaqlarını ardımca sürüyürdü. Hara gedəcəkdim? Onun bu pünhan etibarının nişanəsini harda yoxa çıxaracağdım. Əmimg Bilirdimi yazıq əmim? Düşünürdüm, qəbiristanlığa getməgə Xaçı torpaqlara qərq eləməgə Ya da kəndimizdə lap çoxdan basdımlar rus qəbirələrinin üstünə qoymağg Bilirdim. Bütün bunları düşünə-düşünə gördüm gəlib çatmışam Kürün sahilinə. Bura mənə gətirən o zümrümə idig Əmimg oxuyurdu, yanıqlı, təmkinli, aramla oxuyurdu. Ötənləri yada salıb, Ninanı oxşaya-oxşaya bu oğrun vədəni nəğməsinin bağrına basırdı.

Qaratoyuqlar bu avaza məst olub ağacların koğuşuna sığınan ilq havada xumarlanırdılar...